

De riddertijd

Ridders vormden de basis van het Middeleeuwse leger. Als de ridder niet vocht, verbleef hij op zijn **kasteel**. Hij droeg kostuums van zijde en fluweel en werd omringd door personeel (dienstmeiden, koks, stalknechten, pages, valkeniers, boeren) en gasten (andere ridders, jonkvrouwen, narren, kunstenaars, troubadours)

Als een jongen zeven jaar was, en hij had een vader die ridder was en hij was de oudste dan werd hij een **page**, dit betekende dat de ridderzoon bij een bevriend ridder of vorst ging wonen. Hij leerde daar om te gaan met een zwaard, lans en schild, heel goed paardrijden en hij oefende zwemmen, boogschieten en schermen. Van de kasteelvrouw leerde hij hoe hij gasten moest ontvangen op het kasteel en hoe hij die gasten lekker eten kon geven. Na zijn periode als page ging de ridderzoon als **schildknaap** werken. Dat kon alleen als hij heel ijverig was geweest als page. Hij was een soort "assistent" van de ridder en diende de heer persoonlijk. Als taken had hij onder andere het dragen van het schild en de lans van de heer. Niet alleen op het slagveld, maar ook thuis op de burcht stond de schildknaap steeds voor zijn heer klaar. Hij bediende hem zelfs aan tafel en speelde met zijn heer het ingewikkelde schaakspel gedurende de lange winteravonden.

Als de schildknaap 21 werd, was hij eindelijk toe aan de **ridderslag**. De hofgeestelijke zegende het zwaard van de nieuwe ridder. Daarna werd hij door zijn heer met de platte kant van het zwaard op zijn schouder of rug geslagen. In het begin van de riddertijd was dit een eenvoudige plechtigheid.

Kleding en wapenuitrusting

Elke ridder vocht met zijn eigen **wapenrusting**: een maliënkolder (later harnas), zwaard, schild, hellebaard en lans. Een lans kon wel 4,5 meter lang zijn. Het harnas was zo zwaar dat de ridder er niet mee kon lopen of zelf op zijn paard klimmen. Viel hij bij een gevecht op de grond, dan was hij verloren. Op het schild en vaandel stond het wapen van de ridder.

Een **gevechtssuitrusting** is de kleding die een ridder aan heeft tijdens zijn gevecht. In de loop van de riddertijd is deze kleding steeds ingewikkelder geworden. Oorspronkelijk hadden de ridders een **maliënkolder** aan. Dat was een soort uniform van allemaal ijzeren of koperen ringetjes. Daarbij hoorde een zogenaamde **kapoetsmuts** van hetzelfde materiaal die als een soort capuchon over het hoofd heen kwam. Omdat men het hoofd als het meest kwetsbare lichaamsdeel ging beschouwen, werd daar in de loop van de tijd een betere bescherming voor bedacht. Direct op het hoofd kreeg de ridder een muts met een zachte vulling. Daaroverheen werd de kapoetsmuts (de capuchon) gezet. Daar bovenop werd een ijzeren beschermkapje gezet en een viltmuts werd de vierde laag. Tenslotte kreeg de ridder ook nog een **ijzeren helm** over dit alles heen. In de helm zat een kijkgat, dat het **vizier**

werd genoemd. Dat kijkgat kon gesloten worden.

Het zwaard van de ridder was ook heel belangrijk en persoonlijk. Ook in vredetijd hadden ze het zwaard altijd bij zich.

Al die ijzeren vechtjassen te paard leken erg op elkaar. Het werd moeilijk om in de strijd vriend van vijand te onderscheiden. Men ging daarom zoeken naar een **herkenningsteken**. Daarom bedacht men het **wapenteken**. Zo herkende iedereen elkaar. Het wapenteken werd overal opgezet. Bijvoorbeeld op het schild van een ridder. Over de wapenuitrusting werd vaak een mantel gedragen om de kostbare wapenuitrusting te beschermen tegen weer en wind. Op die mantel werd het wapenteken door vrouwen geborduurd. Op de **banier**, een soort vlaggetje, stond ook het wapenteken.

Toernooien

Om te oefenen en de tijd te doden tussen twee oorlogen in, hielden ridders **toernooien**. Er waren strakke regels: Wapens van tevoren gekeurd en er mocht geen punt aan de lans zitten. Kamprechters zorgden voor naleving van de regels. De winnaars kregen geld en aanzien. Vrouwen en andere ridders bekeken het schouwspel vanaf tribunes.

Valkenjacht

Een andere geliefde bezigheid van ridders was de **valkenjacht**. Mannen en vrouwen deden hieraan mee. Zodra de ridder of jonkvrouw een haas of konijn in het vizier kreeg, liet de valkenier de valk los. Die ving het dier. Daarna werd de valk teruggelokt en kon de ridder de haas oppakken.

Dansen en spelen

Behalve toernooien en de jacht, bracht de ridder veel tijd door met **schaken** en andere spelen. Ook **dansen** en **luisteren naar muziek** waren geliefde bezigheden. Vrouwen borduurden veel. Jonge kinderen speelden met knikkers, noten en bikkels (botjes). Andere spelletjes waren hoepelen, tolleren, ballen met de opgeblazen blaas van een geslacht dier, blindemannetje, verstoppertje en krijgertje.

Middeleeuwse muziek

De **troubadour** zong niet alleen liedjes, hij vertelde ook nieuwtjes die hij op een ander kasteel had gehoord en fungeerde zo als levende 'krant'.

Muziekinstrumenten waren puur bedoeld om de stem te begeleiden. Geliefde instrumenten waren de doedelzak en de luit. Verder speelde men op verschillende soorten houten fluiten, orgel, hoorn, klokken, lier, harp en vedel (voorloper van de viool).